

Mellem rifler og refleksion

Vildsvinejagt som rum for sårbarhed

Af Annika Pohl Harrison & Erica von Essen

Hvert efterår holder en gruppe danske mænd pause fra hverdagen og rejser på forlænget weekend til Sveriges skove. De er fabriksarbejdere, lastbilchauffører og landmænd, forbundet af en fælles passion: vildsvinejagt. Paradoksalt nok er jagtturen ikke blot et sted, hvor traditionelle maskuliniteter kommer til udtryk, der skabes derimod også et rum, hvor mændene kan udtrykke en sårbarhed, som i andre sammenhænge ville anses for illegitim.

Feministisk forskning har længe peget på, at maskulinitet ofte formes gennem idealer om stoisk kontrol og følelsesmæssig tilbageholdenhed. Det betyder, at mænd socialiseres til at undgå at vise sårbarhed, og i stedet fremhæves idealer som uafhængighed, handlekraft og fysisk og psykisk styrke. Idealet om manden som usårlig og dominerende hænger stadig ved, og det lægger ikke bare et pres på den enkelte mand, men er også med til at forme relationerne mellem mænd. Undersøgelser viser, at denne form for maskulinitet kan få mænd til at skjule sociale, økonomiske eller psykiske problemer og samtidig forvente, at andre mænd gør det samme. Således forventes mænd at fremstå stærke, selvstændige og kontrollerede – også når de står over for usikkerhed, ansvar og personlige risici. Det gør det svært at anerkende eller vise sårbarhed, fordi det opfattes som noget, der strider mod det maskuline ideal. Denne problemstilling åbner op for spørgsmålet om hvor – og hvornår – mænd i dag kan give udtryk for sårbarhed, uden at miste grebet om deres selvbillede? I denne artikel foreslår vi, at netop jagten og i særdeleshed *vildsvinejagten* kan fungere som et rum, hvor disse modsætninger kommer i spil.

Fra Sønderjylland til Sverige

Artiklen følger en gruppe på atten mænd fra Sønderjylland, der hvert år rejser til det sydlige Sverige for at jage vildsvin. Til daglig er de ikke en sammentømret gruppe, men en del af forskellige lokale jagtselskaber. Det, der binder dem sammen, er jagtlederen og arrangøren af turen og den fælles passion for vildsvinejagt. De fleste er i fyrrerne eller halvtredserne og tilhører den danske arbejderklasse. De arbejder inden for byggebranchen, landbruget, slagterier, på fabrikker og lagre, eller som lastbilchauffører. Det er jobs præget af lange arbejdstider og fysisk arbejde, og flere fortæller, at de døjer med smerter i ryg og knæ. I mange vestlige sammenhænge har fysisk krævende arbejde længe været forbundet med maskulinitet. Ifølge denne logik er viljen til at arbejde hårdt, styrke, disciplin og "at få arbejdet gjort" centrale maskuline idealer. Gruppen indlogerer sig på en tidligere herregård beliggende midt i et privatejet skovområde med næsten 50 jagttårne spredt ud over terrænet. Engang må villaen have været storslået, men efter mange års forsømmelse bærer bygningen nu tydeligt præg af forfald. Den engang hvide træfacade er nu gråbrun, flere af verandaens trin mangler, og mos gror op ad siderne. Indvendigt er huset fugtigt og slidt. Bruseren er ikke fungerende, vand fra hanerne kan ikke drikkes. Flere af væggene har rustfarvede skjolder, og adskillige er punkterede. Sovesalene er sparsomt møbleret med køjesenge, hvor seks til otte mænd deler værelse.

Når jagten åbner op

Aftenerne starter med en lodtrækning om i hvilken rækkefølge man må vælge jagttårn til den kommende dag, og nogle placeringer er mere attraktive end andre, hvis de for eksempel ligger tæt på en foderplads. Tårnene bliver til små personlige tilflugtssteder, hvor man kan sidde alene og vente på lyden af bevægelser i skovbunden. Selvom jagten har et individuelt element, er fællesskabet aldrig langt væk. Teknologi som natkikkerter og mobilapps gør det muligt for jægerne at følge hinanden, anerkende succeser i realtid og sikre sig i det mørke terræn. Bo og jeg gør klar, vi skal ud til tårn 45 som ligger tæt på gården. Der er stadig lunt i luften, og på vej ud til tårnet ser vi flere spor efter vildsvin, der har rodet i markerne. Vi klatrer op ad stigen, og sætter os på den smalle bæk. Vi ser en elgtyr i skumringen. Det bliver mørkt, og indimellem spejder en af os ud over området gennem natkikkert-sigtet. På et tidspunkt hører jeg gryntelyde i det fjerne. Bos hørelse er ikke så god, men jeg bemærker, at de kommer fra højre. Jeg gør ham opmærksom på det, men inden han får sat riflen med natsigte klar, kommer de drønen-de forbi i en kolonne. Måske ti stykker, lige foran tårnet. Det er bælgmørkt. Bo prøver at sigte, men de er i løb. Han fløjter dem an, men de stopper ikke. Han sænker våbnet og siger, at det ikke går, han kan ikke få et rent skud ind. Han ryster voldsomt på hænderne, hele kroppen, hans tænder klapper. "Jeg

Udsigt fra et tårn i området. Marken bærer præg af at vildsvin har rodet i jorden.

har fået bukkefeber", siger han. Bukkefeber er en særlig form for nervøsitet, der opstår under jagt og spændingen opleves så intens, at jægeren kommer til at ryste over hele kroppen og derfor ikke kan fastholde sigtet. Jeg lægger en hånd på hans ben. Efter nogle minutter går det over. Resten af tiden hører vi spredte skud, og prøver at regne ud, hvor de kommer fra. På appen *We-Hunt*, hvor jægere kan dele deres placeringer og se vindretning, samt skud-sikre zoner, kan vi se de andre: Hvem der er ude, hvem der er hjemme. Der er også en chat hvor folk skriver om deres bytte og vi følger beskederne efterhånden som de tikker ind: en ræv, en grævling muligvis. Der er skudt en gris fra tårn 37! En stor én. Lykønskninger hele vejen rundt. Bo og jeg kan ikke huske, hvem der var i det tårn. Gad vide hvor stor den er? Det begynder at regne. Ved et-tiden tager vi hjem.

Da vi kommer tilbage til gården, ser vi nogle mennesker ovre ved køle-rummet. Henning har skudt en so på 80 kg. Den ligger på slagtebænken. Regnen siler ned. Jeg prøver at tage billeder, mens Kean brækker dyret. Han tager en stor kniv og skærer fra enden og op. Splitter, skærer forsigtigt igen-nem fedtet uden at skære i hinderne fra organerne. Hiver indvoldene ud. Hjerne og lever tages fra. Jeg henter en spand med vand som de kan lægges i. Min kameralinse begynder at dugge, der er kommet fugt ind. Jeg når at

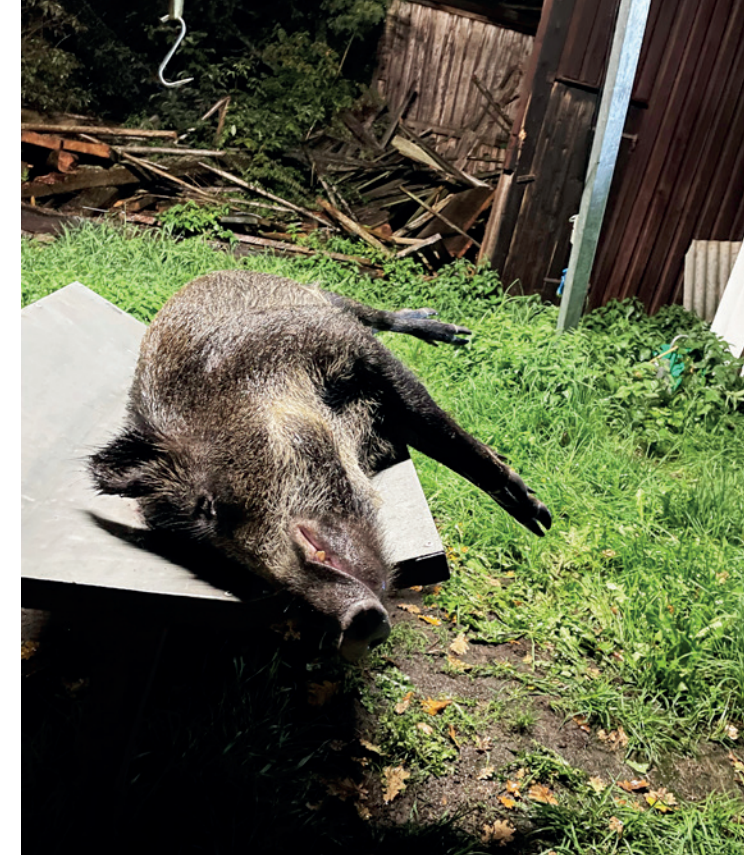

Mændene står i regnvej og mørke omkring grisen som skal vejes.

tage et billede af Henning, som har fået malet en streg i panden med blod fra vildsvinet. Han poserer ved siden af sit bytte, som nu er hængt op i en krog. Han står og sveder, midt i regnen. Bliver stående, knuger en hue i sin store næve. Han er en høj og kraftig mand, med grove træk og store hænder. Han ser nærmest utilpas ud. Jeg er bekymret for, om han måske får et ildebefindende. Det er hans første gris. Jeg står med de andre i kølerummet i ly for regnen. Vi drikker øl, sorte Slots. “Hvor er det godt, at Henning fik den gris, det trængte han til”, siger Kenneth. “Ja, det er satme godt gået” siger en anden. Stemningen er euforisk. Det er en god start på jagtturen. To af mændene går ud og henter grisen, den skal hænge i kølerummet.

Vi går indenfor. Henning stiller en flaske *Captain Morgan* på bordet. Den bliver hældt op i store vinglas og blandet med en sjat cola. Vi skåler for ham. En finder kort frem, vi spiller Halvtolv. Man drikker, når man taber. Men egentlig drikker man også bare mens man spiller. Kean klapper Henning på skulderen, “det var velfortjent”. De andre stemmer i. “Du er sgu en god mand, Henning”. “Kopf hoch, alter Junge” siger en anden på tysk. “Skål!” Henning har tårer i øjnene. Klokken 04 står nogle af de andre op, nu er det

Hennings gris ligger klar til at blive brækket.

tid til gåsejagt. Et par stykker fra vores gruppe vil med, nu er vi kun en håndfuld tilbage. Henning har røde øjne. “Det er det her, som holder mig i gang”, siger han. “Her kan jeg bare være mig selv”. Han holder hænderne for øjnene og begynder at hulke. Kenneth klapper ham omsorgsfuldt på ryggen. Jeg tager hans hånd tværs over bordet, han kigger op, der er snot og tårer. Kean siger, at det kender han godt: “Hvis det ikke var for den her tur en gang om året, hvor jeg ku’ slippe væk, så ville jeg blive sindssyg”.

Et værdigt bytte

I Skandinavien adskiller vildsvinejagten sig fra fugle- og bukkejagt ved at have særligt maskuline associationer. Som nævnt tidligere, har fysisk krævende arbejde i mange vestlige sammenhænge længe været forbundet med maskulinitet. Ifølge denne logik udgør styrke, disciplin og ‘at gøre arbejdet færdigt’ centrale maskuline idealer. Thomas Friis Søgaard viser i sin etnografi om danske dørmænd fra 2013, hvordan lignende idealer udspiller sig i et mandsdomineret servicearbejde, hvor fysisk tilstedeværelse og følelsesmæssig kontrol er afgørende for at opretholde status. I dette lys kan vildsvinejagt

Morgen. På køkkenbordet ligger en blok med fortegnelsen over fordelingen af tårne blandt jægerne, et høreværn samt en tom flaske spiritus.

ses som et rum, hvor disse kønsspecifikke idealer udledes: Jagten bliver en scene, hvor man kan demonstrere sin kunnen, bevare roen og opnå anerkendelse blandt ligemænd. I denne kontekst er det ikke tilfældigt, at især vildsvinet spiller en central rolle. Jægere identificerer sig ofte med deres bytte, især stærke handyr, som udviser færdigheder, de beundrer og gerne spejler sig i. Vildsvinet opfylder mange kriterier for at være et værdigt jagtudbytte: det kæmper til det sidste og giver jægerne en udfordrende jagt og udviser en selvstændighed, der vækker respekt. På den måde bliver vildsvinet et symbol på styrke og overlevelse, og jagten er en konstant påmindelse om, at manden skal vise beslutsomhed og udholdenhed.

Vildsvinejagt kan således ses som et særligt “operationelt miljø” inden for jagt, som skaber plads til udtryk for maskulinitet, der måske ikke får lov at komme til udtryk i andre jagtformer. Vi er især optaget af, hvordan vildsvin og mandlige fællesskaber omkring jagt smelter sammen, og hvilken form for “mandlig relatering”, der potentielt opstår i mødet med vildsvinet, i et rum væk fra familien og hverdagens krav. Da Henning nedlægger sit vildsvin, bliver han markeret med blod i panden – en rituelt ladet handling, der ikke blot fejrer en første succesfuld jagt, men også giver ham en ny position i gruppens fællesskab. Jagten bliver en arena, hvor sociale positioner omrores.

Et andet studie, som viser, hvordan forholdet mellem menneske og dyr i denne sammenhæng ikke blot handler om jagtteknik finder vi i artiklen *Sacrifice as the Ideal Hunt: A Cosmological Explanation for the Origin of*

Reindeer Domestication af Rane Willerslev, Piers Vitebsky og Anatoly Alekseyev fra 2015. De undersøger, hvordan Yukaghir-jægere i Sibirien forstår jagt som en form for offerudveksling. I dette kosmologiske verdensbillede betragtes dyr som sansende væsener, der frivilligt lader sig jage af mennesker, som udviser ydmyghed, selvbeherskelse og etisk adfærd. Dyr er altså intentionelle væsener; de vælger kun at lade sig jage af dem, der opfører sig ordentligt. Mændene i jagtfællesskabet i Sverige beskriver vildsvinene ligeledes som snu, uforudsigelige og kraftfulde skabninger, der vækker respekt, frygt og beundring. Selvom konteksten adskiller sig markant, kan Hennings oplevelse læses på en beslægtet måde: som en slags moralsk og følelsesmæssig tærskel. Hans sammenbrud efter at have nedlagt sit første vildsvin illustrerer, hvordan vildsvinejagten ikke kun fungerer som en scene for symbolsk maskulin iscenesættelse, men også som en udløser for følelsesmæssig sårbarhed. Vi argumenterer for, at selve drabet på vildsvinet, et øjeblik, hvor man opnår anerkendelse blandt ligemænd, samtidig fungerer som en katarsisk tærskel der åbner op for den ellers stoiske facade, som præger hegemonisk maskulinitet.

Riflen og refleksionen

At jagt fungerer som et udtryk for maskulinitet er ikke noget nyt, men måden, det sker på, har ændret sig markant over tid. I middelalderen blev jagt blandt andet brugt som træning til krig og som overgangsriter til voksenlivet. I dag er jagt ikke længere en nødvendighed for at skaffe mad, men den spiller stadig en vigtig rolle for mange mænd og har fastholdt sin betydning som maskulint rum. Moderne jagt er dog ikke nødvendigvis præget af den samme entydige maskulinitet som tidligere, og i Skandinavien oplever vi at et stigende antal kvinder har taget hobbyen til sig. Alligevel har jagtkulturen vist sig bemærkelsesværdigt stabil i sin maskuline etos, hvilket muligvis kan tilskrives et behov for, at mænd stadig finder deres udtryk gennem jagten – måske endda mere i nutidens civiliserede verden. At tilbringe tid i naturen og forene sig med dyrelivet kan derfor give mennesker en følelse af kontinuitet i en verden i konstant forandring. Teknologi har ændret aspekter af jagten, idet mobilapps muliggør realtidskommunikation, men den har ikke erstattet de fundamentale ritualer. En succesfuld nedlæggelse fejres stadig ansigt til ansigt.

Maskulinitet formes af idealer om kontrol, styrke og følelsesmæssig tilbageholdenhed, hvor mænd lærer at undgå sårbarhed og fremstå uafhængige og handlekraftige. Sociologen Raewyn Connell hævder, at der eksisterer flere former for maskulinitet, men der vil altid være en dominerende og idealiseret form, som hun kalder for hegemonisk maskulinitet. Den bygger på forestillingen om “den rigtige mand” som fysisk stærk, heteroseksuel, følelsesmæssigt utilgængelig og dominerende, og ofte truet af fysisk eller følelsesmæssig nærhed til andre mænd.

I dagtimerne bruges tiden blandt andet på at fylde de mange foderautomater i området med majs-korn. De har til formål at trække vildsvinene indenfor skudhold af omkringliggende tårne.

Samtidig ser vi en gradvis bevægelse hen imod blødere former for maskulinitet, hvor traditionelle macho-idealer kombineres med træk, der tidligere blev betragtet som feminine, såsom følsomhed, omsorg og samarbejde. Vildsvinejagt står midt imellem tradition og forandring. På den ene side har den givet plads til en type jæger, der dyrker det fysiske, det modige og det udholdende. På den anden side ser vi også jægere, der begynder at reflektere mere over deres handlinger og tage etiske hensyn. Nogle svenske jægere har for eksempel taget afstand fra myndighedernes hårde linje i forhold til regulering af vildsvin, som når der opfordres til at skyde søer med unger eller meget unge grise. I stedet bruger de teknologi som vildtkameraer til at følge vildsvinens familieliv og træffe mere bevidste valg om, hvilke dyr der skal skånes. Det åbner for en form for omsorg og ansvar, som traditionelt har været forbundet med kvinder, men som her bliver en del af det at være mand og jæger i dag.

Et frirum for følelser

Meget forskning om jagt beskriver, hvordan jagten skaber fællesskaber mellem mænd både som kortvarige bånd under selve jagten og som livslange relationer. Jagtholdet bygger på gensidige sociale relationer, hvor samarbejde og tillid er afgørende. Jagten forbinder ikke kun mænd i tid og rum, men fungerer også som en måde at videreføre værdier og traditioner mellem generationer. Mange jægere lærer håndværket fra deres fædre eller bedstefædre, hvilket gør jagten til en central del af deres familieliv. For jægerne selv opleves fællesskabet ofte som udlignende, hvor jagtholdet kan skabe samhørighed på tværs af sociale og kulturelle forskelle. Traditioner som fejringen af det første nedlagte vildsvin og de mange historier, der bliver fortalt ved dagens slutning, styrker sammenholdet og gør det nemmere for mændene at dele følelser og oplevelser. Her mødes det klassiske ideal om den hårdføre mand og jæger med noget andet – en åbenhed, der handler om at vise omsorg og forståelse for hinanden. Jagten er ikke kun en kamp mod et stærkt dyr, det er også en proces, hvor der bliver plads til sårbarhed og fællesskab.

For jægerne beskrevet i fortællingen ovenfor, er jagten ikke blot en sportslig aktivitet eller en måde at skaffe kød på, men en mulighed for at trække sig tilbage fra hverdagen og ind i et fællesskab af mænd, hvor de kan være sig selv. Da Henning får skudt sit første vildsvin, reagerer han ikke med ju-

I huset står walkie-talkier på række.

bel, men med en blanding af stolthed og overmandende følelsesmæssig sårbarhed. Han står i regnen, svedende, med en hue knuget i hånden, ude af stand til helt at tage del i den eufori, de andre deler. Jagtturen bliver for Henning et sted, hvor han kan være sårbar og indrømme de ting, han normalt ikke siger højt. Den følelse af forløsning, han finder her, er central for mange af jægerne. Sent om aftenen, efter jagten, skifter samtalerne karakter. De samme mænd, der tidligere udstrålede hårdhed og selvsikkerhed, begynder at åbne op. En taler om udfordringerne ved at opdrage børn med ADHD; en anden fortæller om problemer i ægteskabet. Rummet, fyldt med mænd, der til daglig arbejder i fysisk belastende jobs, fyldes af udtryk for omsorg og forståelse; et beroligende klap på skulderen, et anerkendende nik. Her i skoven, kan man sige ting, man ikke ville sige hjemme i dagligstuen eller på arbejdspladsen.

Vildsvinets paradoks

Vildsvinejagten i de svenske skove fremstår som et særligt rum, hvor modsatrettede forestillinger om maskulinitet kan sameksistere. Her udspiller sig både styrke og sårbarhed, dominans og omsorg, kontrol og følelsesmæssig åbenhed. Det er netop i denne dobbelthed, at jagten får sin sociale og emotionelle betydning for deltagerne.

Som vi har set i fortællingen om Henning, kan det at nedlægge et vildsvin virke som en følelsesmæssig katalysator, der åbner op for sårbarhed og refleksion, følelser som i andre sammenhænge ofte må undertrykkes. Gennem jagtens ritualer og fællesskab gives der plads til emotionelle udtryk, uden at disse opleves som et brud med ens mandighed. Snarere er det selve jagtens ramme – det fysiske arbejde, udholdenheden, det værdige bytte og det sociale fællesskab – der legitimerer, at mændene her kan tale åbent og vise omsorg for hinanden.

Artiklen har peget på, hvordan vildsvinejagten både forstærker og forandrer maskuline idealer. Den viderefører klassiske forestillinger om mandighed som fysisk og psykisk styrke, men skaber samtidig nye veje til nærhed, følelsesmæssig åbenhed og fælles bearbejdning af livets udfordringer. I en samtid, hvor hegemonisk maskulinitet fortsat lægger låg på mænds følelsesliv, viser vildsvinejagten sig som et uventet frirum, hvor det modsatte paradoksalt nok bliver muligt.

Alle fotos er taget af Annika Pohl Harrisson.

Dette manuskript er støttet af bevillingen *Pig Non Grata: Understanding Biopower, Necropolitics and Securitization of Nature through the 'War on Boars'* 315567 og af Danmarks Frie Forskningsfond med bevillingen *Fencing the Feral: Biosecurity and the Invasive Other in the Danish-German Borderlands* 0132-00065B. Vi er taknemmelige for at have fået lov til at følge de danske jægere på deres rejse.

Referencer

Giacomelli, Stefano, and Michael Gibbert (2018) "'He likes playing the hero – I let her have fun shooting'. Gender games in the Italian forest during the hunting season". *Journal of Rural Studies*, 62: 164-73.

Reeser, Todd W., and Lucas Gottzén (2018) "Masculinity and affect: new possibilities, new agendas". *NORMA*, 13: 145-57.

Forslag til videre læsning

von Essen, Erica (2020) "How Wild Boar Hunting Is Becoming a Battleground", *Leisure Sciences*, 42: 552-69.

Willerslev, R., et al. (2015). "Sacrifice as the ideal hunt: a cosmological explanation for the origin of reindeer domestication." *Journal of the Royal Anthropological Institute* 21(1): 1-23.

Om forfatterne

Annika Pohl Harrisson er postdoc ved Center for Grænseregionsforskning på Syddansk Universitet. Hendes forskning kredser om grænser og forbindelser mellem stat, mennesker og natur.

Erica von Essen er lektor ved Stockholm Resilience Center og Universitet i Innlandet i Norge. Hendes arbejde fokuserer på forholdet mellem mennesker og vilde dyr i nutidens samfund.